

Fra arkivet: 2008

PUBLISERT 3. mai 2018

Aksjonsforskning som faglig grep i norsk organisasjonspsykologi

Den første fasen av norsk organisasjonspsykologi var preget av aksjonsforskning som faglig grep. På denne tiden var det liten tvil om at aksjonsforskningen var faglig radikal og politisk kontroversiell. Historien har vist at denne tidlige generasjonen av organisasjonspsykologer beskjeftiget seg med problemstillinger som først med tyngde kom på den samfunnsvitenskapelige dagsordenen 50 år senere. Aksjonsforskningens sterke påvirkning på organisasjonspsykologien bygget på overlappende metodiske grep i denne tidlige fasen. Med på kjøpet fikk organisasjonspsykologene også et alternativt forskningsparadigme slik det var utviklet innenfor aksjonsforskningen. I den første fasen var denne symbiosen fruktbar både i vitenskapelig henseende og som grunnlag for praktisk og «klinisk» virksomhet. At betydelige økonomiske ressurser var knyttet opp til blant annet samarbeidsforsøkene, skapte også et trykk mot en tett kopling mellom aksjonsforskning og organisasjonspsykologi. Denne første lukningen av «den svarte boksen» kan gjerne betegnes som det kliniske organisasjonspsykologiske paradigmet.

Men paradigmer varer ikke evig, og i løpet av tiåret fra 1975 og til 1985 avløses den kliniske modellen av en modell hvor forskning og anvendelse separeres. Forskere, gjerne lokalisert til universiteter, produserer vitenskapelig basert kunnskap som i neste ledd skal danne grunnlag for operativ anvendelse i organisasjoner. Denne nye «svarte boksen» lukkes både ved at aksjonsforskningen settes under sterk kritikk, og ved at den universitetsbaserte psykologien får sterkere fotfeste. Dette paradigmet kan omtales som det *arbeidsdelte*. Her fremstår den forskningsbaserte kunnskapsutviklingen og anvendelsen av kunnskapen i konkrete kontekster som skilte prosesser. I den kliniske modellen for profesjonelt psykologisk arbeid er derimot prosessene med kunnskapsutvikling og konkret «problemløsning» direkte integrert i det konkrete arbeidet.

«Selv om dette i prinsippet skulle gi et landskap hvor de fleste metodiske grep og faglige aktiviteter er mulig, viser det seg at konvensjonelle faglige modeller og metodiske grep

etter hvert får en dominerende plass»

Konstruksjonen av organisasjonspsykologi i Norge må også forstås ut fra de føringene som lå i psykologiprofesjonens faglige ståsted (ontologisk, epistemologisk og metodisk), og som til sammen dannet en begrunnelse for hva psykologien som fagfelt skulle omfatte. Noe av det fascinerende med psykologien som fagfelt er at det favner alle fasetter av faglige paradigmer, og derfor spenner fra naturvitenskapelig orientert forskning til konstruktivistiske posisjoner. Men selv om dette i prinsippet skulle gi et landskap hvor de fleste metodiske grep og faglige aktiviteter er mulig, viser det seg at konvensjonelle faglige modeller og metodiske grep etter hvert får en dominerende plass.

(...)

Veivalget for organisasjonspsykologien kan lett avgrenses til et valg mellom det å bli «klinisk» eller å fortsette i den «arbeidsdelte» retningen som dominerer i dag. Men å resonnerer slik vil åpenbart føre til historiske feilslutninger. Det er ingen grunn til å tro at historien gjentar seg. Spørsmålet er snarere hva en kan lære av historien, og hvordan denne innsikten kan brukes til å stake ut en ny kurs. Mens den *arbeidsdelte* forståelsen for faglig virke er mest i vinden i dag, er det også klart at denne måten å utøve profesjonell aktivitet på er under sterk kritikk. Særlig utfordrende er det innenfor denne modellen å jobbe med spørsmål knyttet til lokal læring og utvikling, når den profesjonelle fremstår som formidleren av universitetenes forskningsbaserte kunnskap. Derfor er utfordringen etter mitt syn å gjenskape en «klinisk» modell for profesjonelt virke som samtidig tar høyde for dagens debatt om kunnskapsutvikling som kontekstbasert og ko-generert med problemeierne.

Fra Morten Levins «Organisasjonspsykologien som norsk fagdisiplin – skapt i skjæringspunktet mellom aksjonsforskning og disiplinær tradisjon», mars 2008

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 56, nummer 5, 2018, side 374